

В. Ю. Оксінь

кандидат юридичних наук,
перший заступник директора
Науково-дослідного інституту публічного права
e-mail: 6222410@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6080-7752>

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ЛОГІКО-ЗМІСТОВЕ РОЗУМІННЯ

Актуальність дослідження зумовлена декількома причинами. Перш за все, автору це надасть логічності усьому перебігу його подальших наукових пошуків, забезпечить їх цілісність, а також розкриє більш ґрунтовне розуміння «вихідних даних» окремих явищ та процесів, що існують в межах предмету дослідження. По-друге, світовий перебіг розвитку теорії управлінських процесів свідчить про постійну її оптимізацію, без врахування змін якої неможливо буде в подальшому виокремити модель ефективного публічного адміністрування в Україні.

Окремі аспекти досліджуваної тематики досить широко розкриті як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, однак логіко-змістове розуміння сучасної парадигми публічного адміністрування досі не розкрито у вітчизняній науковій літературі до кінця.

Відзначено, що сьогодні досі ідеї Т. Куна сприймаються як вихідний пункт розуміння та основа для розширення логіко-змістового наповнення публічного адміністрування. Більшість вчених оперує концепціями та методологічними засадами, сформованими вказаним науковцем багато років тому.

На основі проведеного аналізу, сформовано висновок, що сучасною парадигмою є світоглядна система онтології, що слугує взірцем наукового мислення. Її зміна є логічним перебігом розвитку станів, які увесь час мають удосконалюватись. Управлінська парадигма є комплексним утворенням, що має рівні та елементи, розвиток яких прямо залежний від змін базових цінностей та переконань нинішнього покоління, репрезентуючи логіко-змістовним наповненням необхідність вибору оптимальних інструментальних наборів регулювання суспільними відносинами. У свою чергу, прийнято рішення вважати, що парадигма публічного адміністрування є правонаступником управлінської, її трансформацією під реалії сьогодення.

Ключові слова: збалансований розвиток, парадигма, публічне адміністрування, управлінська парадигма.

Постановка проблеми. Парадигма належить до тих спеціальних термінів, без яких сьогодні важко уявити будь-яку наукову публікацію. Сучасна наукова література рясніє різними формами цього терміна (парадигма, парадигматика, парадигмація, парадигматичний, парадигмоцентричний, парадигмальний тощо), які часто вживаються в різних смислах навіть у межах однієї наукової праці [1, с. 254]. Нами прийнято рішення проаналізувати сучасну парадигму публічного адміністрування з декількох причин. Перш за все, це надасть логічності усьому перебігу наших подальших наукових пошуків, забезпе-

чить їх цілісність, а також розкриє більш ґрунтовне розуміння «вихідних даних» окремих явищ та процесів, що існують в межах предмету дослідження. По-друге, світовий перебіг розвитку теорії управлінських процесів свідчить про постійну її оптимізацію, без врахування змін якої неможливо буде в подальшому виокремити модель ефективного публічного адміністрування в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти досліджуваної тематики досить широко розкриті як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема до їх числа слід віднести таких вчених як: Н. Андрейчук, Ф. Бацевич, М. Говлет, В. Кравченко, С. Кримський,

Т. Кун, Ю. Левенець, А. Панарин, П. Петровський, М. Рамен, А. Фурман, К. Шумовська та багато інших.

Однак логіко-змістове розуміння сучасної парадигми публічного адміністрування досі не розкрито у вітчизняній науковій літературі до кінця.

Метою статті є розкриття логіко-змістового розуміння сучасної парадигми публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу дослідження Розпочнемо з того, що «парадигма», як термін за твердженнями П. Петровського [2], в теорії природничих наук набув вельми широкого використання завдяки акцентуванню уваги на таких важливих аспектах методології, як її підтвердження досвідом, концептуальна визначеність, логічна послідовність і визнання більшістю учасників певного процесу [3]. Таке розуміння дозволило поширити парадигму на соціальну і гуманітарну сфери пізнання. Для прикладу, поняття «парадигма» набуло сталого використання у філософії [4], політології [5; 6] та психології [7]. Воно застосовується для аналізу змін соціальних установок у маркетингу і менеджменті [8, с. 90] й окремо – у правових науках.

Уточнюючи питання логіко-змістового наповнення цього терміну, доречним буде зазначити, що у перекладі з давньогрецької слово «парадигма» означає «зразок». Відомо, що термін «парадигма» в методології науки вперше запропонував Г. Бергман, розуміючи під цим якісь загальні принципи та стандарти методологічного дослідження. Проте пріоритет у вживанні й поширенні цього терміна належить Т. Куну, північноамериканському науковцю (1922–1996) [9, с. 272], який визначив її як одне або кілька минулих наукових досягнень, які протягом деякого часу визнавалися науковою спільнотою як основа для розвитку її подальшої практичної діяльності [3]. Методологічний аналіз вищенаведеного визначення парадигми, поданого Т. Куном, надало підстави вітчизняному вченому А. Фурману сформулювати більш узагальнене розуміння предмета нашого теоретизування: парадигма – це панівна система ідей і теорій, норм, методів і критеріїв дослідницької ді-

яльності, котра дозволяє вченим, а з їх допомогою та через інститути науки і культури всьому суспільству, отримати певне бачення світу і місця в ньому людини, уможлиблює відносно успішне вирішення світоглядних і повсякденних суспільних завдань та проблем, слугує еталоном наукового мислення і пошукової діяльності [10, с. 73].

Примітним є те, що сьогодні досі ідеї Т. Куна сприймаються як вихідний пункт розуміння та основа для розширення логіко-змістового наповнення аналізованого терміну.

Як приклад, за твердженнями Н. Андрейчук [87] ідеї Т. Куна сьогодні все ще поширені, адже дають вказівки на те, що слід вивчати, які питання розглядати стосовно об'єкта вивчення, як ці питання мають бути структуровані, як слід інтерпретувати результати дослідження. Додаткова конкретизація поняття парадигми міститься в «дисциплінарній матриці», до структури якої входять: 1) символічні узагальнення, що становлять мову, яка характерна для конкретної наукової дисципліни; 2) метафізичні компоненти, що визначають найбільш фундаментальні теоретичні та методологічні принципи світорозуміння; 3) цінності, що задають ідеали й норми побудови та обґрунтування наукового знання [3].

Окрім того, вчена Н. Андрейчук [1] акцентує увагу, що у певні «революційні» періоди матриця може змінюватись у зв'язку з появою нових даних чи у відповідь на нагромадження аномалій, які не можна витлумачити в рамках чинної парадигми [1, с. 255]. Тобто визначальним моментом становлення нової парадигми є зіставлення двох парадигм між собою і природою. Таке зіставлення можливе лише за умов наявності нової парадигми, яка має здатність вирішувати проблеми, віднесені попередньою парадигмою до аномалій. Результатом зіставлення, як правило, буде організація нового наукового співтовариства, об'єднаного новою парадигмою. Тому парадигми порівнюються не як варіанти методології, а як різні світоглядні системи онтології [11, с. 79].

За твердженнями Т. Куна – «чим точніша і розвиненіша парадигма, тим вона

чуйніший індикатор у викритті аномалії, що тим самим призводить до зміни в парадигмі» [3]. Кожен підхід до вивчення має бути парадигмоцентричним, що «дає змогу внутрішньо структурувати дослідження у цій царині знань, визначити її ретроспективу та перспективу, а також закономірності поточного наукового розгортання [12, с. 25].

Таким чином, сутність наукової революції полягає у процесі зміни парадигм, пов'язаного із розривом кумулятивного накопичення знань, поступовості в динаміці розвитку науки. Ядро такої революції, у якій Т. Кун вбачає багато спільного із революцією соціальною, становить «відмова наукового співтовариства від тієї чиннішої освяченої віками наукової теорії на користь іншої теорії, несумісної з попередньою. Відтак мовиться про зсув у проблемах, що підлягають науковому вивченню, і у певному стандарті їх дослідження і розв'язання. У такий спосіб – з допомогою і через наукові революції – відбувається «трансформація світу, в якому проводиться наукова робота» [3]. Проте, як відзначає А. Фурман [10], інтелектуальна еліта ніколи не відмовляється від наукового надбання, а розмежовує все здобуте попередниками на чотири сегменти упредметнення [10, с 74]:

а) для історії науки – застарілі, раритетні, знайдені помилковими у результаті нових наукових відкриттів, теорії відкидаються, але становлять інтерес для істориків науки;

б) для нової парадигми – частина наукового надбання трансформується стосовно оновлених емпіричних, теоретичних, методологічних і світоглядних вимог;

в) для філософії науки – здебільшого незначна порція наукового спадку опрацьовується як форми, засоби та інструменти філософування і методологування;

г) для науки як для соціального інституту й як для однієї із сфер духовного виробництва та окультурення соціуму – досить великий корпус наукового знання, що становить осереддя спадкового генотипу науки в цілому чи окремих її галузей, передається наступним поколінням, утворюючи фундамент культурно-історично зумовленої наукової картини світу [10, с 74].

Відповідно значення парадигмальних знань про певне соціальне чи правове явище, без перебільшень є провідним у будь-якій дослідницькій діяльності, і в залежності від потреб науковця застосовується як підхід до розкриття аналізованої ним проблематики та пошуку оптимальної моделі трансформацій або ж як частина опису гносеологічної її складової. Як приклад, А. Панарин [13] вказує, що парадигма як загальне бачення, що поділяється членами певної спільноти на рівні «глибинної структури базових цінностей та переконань», визначає якість основних суспільних відносин, і їхня зміна приводить до суттєвих соціальних трансформацій [13, с. 209]. Проте П. Петровський відзначає, що парадигмальний підхід не став системною методологією дослідження суспільно-владних відносин, не набув належного застосування у практиці публічного адміністрування [2].

Натомість широко застосовним є підхід до аналізу становлення та розвитку загальних управлінських процесів – вивчення управлінських парадигм та їх впливу на розвиток суспільних, економічних та інших станів в країні.

За твердженнями К. Шумовської [11] парадигма управління є змінною системою і перебуває в постійному розвитку, подібно до інших систем. Виходячи з цього, К. Шумовська виділяє чотири типових етапи її формування:

– 1 етап – криза. Настає період, коли парадигма управління не відповідає вимогам сучасності, не реагує відповідно на потреби зовнішнього і внутрішнього середовища, не досягається поставлена ціль в управлінській діяльності. Відбувається поступове нагромадження аномалій в суспільстві;

– 2 етап – революція. Коли рівень аномалій продовжує накопичуватись, а парадигма управління сповна не виконує своїх функцій, тоді відбувається її заміна, тобто революція;

– 3 етап – формування нової парадигми. На цьому етапі зароджується нова управлінська модель, яку підтримує більшість управлінців. Вона і забезпечує їх злагоженість, спрямованість і ефективність. Проте частина менеджерів все ж підтри-

мують попередню парадигму. І якщо члени такої групи менеджерів не перебудовуються, то вони приречені, скоріше всього, на відділення від колективу. А отже, зміни парадигми породжують переміщення управлінських кадрів;

– 4 етап – утвердження нової парадигми. На цьому етапі нова парадигма визнає і прийнята в управлінні. Відбувається закріплення її серед членів організації. Проходить процес її «повного визрівання». Тепер уже діє єдина парадигма і проходить гармонійний розвиток всіх організаційних процесів [11, с. 80].

Висновки. На основі всього вище зазначеного, логічним вбачається висновок, що сучасною парадигмою є світоглядна система онтології, що слугує взірцем наукового мислення. Її зміна є логічним перебігом розвитку станів, які увесь час мають удосконалюватись. Управлінська парадигма є комплексним утворенням, що має рівні та елементи, розвиток яких прямо залежний від змін базових цінностей та переконань нинішнього покоління, репрезентуючи логіко-змістовним наповненням необхідність вибору оптимальних інструментальних наборів регулювання суспільними відносинами. У свою чергу, доцільно вважати, що парадигма публічного адміністрування є правонаступником управлінської, її трансформацією під реалії сьогодення.

Список використаної літератури:

1. Андрейчук Н. Парадигма як термін. Вісник Національного університету „Львівська політехніка”. Серія: Проблеми української термінології. Львів : Вид-во

- „Львівської політехніки”. 2008. № 620. С. 254–257.
2. Петровський П. М. Парадигма як модель дослідження суспільно-владних відносин. Державне будівництво. 2008. № 2.
  3. Кун Т. Структура наукових революцій; пер. с англ. И.З. Налетова. М.: Прогресс, 1975. 278 с.
  4. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. К.: Наук. думка, 1974. 203 с.
  5. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки і проблеми становлення та розвитку. К.: Стило, 2001. 585 с.
  6. Говлет М., Рамен М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики; пер. з англ. О. Рябова. Львів: Кальварія, 2004. 264 с.
  7. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности. М.: Школа-Пресс, 1995. 384 с.
  8. Макиавелли, маркетинг и менеджмент. СПб.: Питер, 2004. 272 с.
  9. Кравченко В.М. Проблема сутності парадигмального підходу до модернізації педагогічної освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. №. 32 (85). С. 271-278.
  10. Фурман А.В. Парадигма як предмет методологічної рефлексії. Психологія і суспільство. 2013. № 3 (53). С. 72-85.
  11. Шумовська К. Е. Еволюція парадигми управління і соціальні зміни. Економіка та держава. 2012. № 1. С. 79-81.
  12. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. К.: ВЦ «Академія», 2008. 240 с.
  13. Панарин А.С. Философия политики: Учеб. пособие. М.: Новая шк., 1996. 424 с.

Oksin V. Yu. MODERN PARADIGM OF PUBLIC ADMINISTRATION: LOGICAL AND CONTENT UNDERSTANDING

The relevance of the study is due to several reasons. First of all, it will give the author logic to the whole course of his further scientific research, ensure their integrity, as well as reveal a more thorough understanding of the "source data" of individual phenomena and processes that exist within the subject of study. Secondly, the global course of development of the theory of management processes testifies to its constant optimization, without taking into account changes of which it will be impossible to single out the model of effective public administration in Ukraine in the future.

Some aspects of the research topic are widely disclosed by both domestic and foreign scholars, but the logical and semantic understanding of the modern paradigm of public administration is still not disclosed in the domestic scientific literature to the end.

It is noted that today T. Kuhn's ideas are still perceived as a starting point for understanding and a basis for expanding the logical and semantic content of public administra-

tion. Most scientists operate with concepts and methodological principles formed by this scientist many years ago.

Based on the analysis, the conclusion is formed that the modern paradigm is a worldview system of ontology, which serves as a model of scientific thinking. Its change is a logical course of development of conditions that must be constantly improved. The management paradigm is a complex formation that has levels and elements, the development of which directly depends on changes in the basic values and beliefs of the current generation, representing the logical content of the need to choose the optimal instrumental sets of regulation of social relations. In turn, it was decided to believe that the paradigm of public administration is the successor of management, its transformation into the realities of today.

Key words: *balanced development, management paradigm, paradigm, public administration.*